

แนวทางการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการความปลอดภัยทางถนน
พื้นที่ตำบลบึงยี่โถ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดปทุมธานี

**Guidelines for Collaborative Network Management for Road Safety
Management: Bueng Yitho Subdistrict Area, Thanyaburi District,
Pathum Thani Province**

วรรณวิภา ไตลังคะ, นรินทร์ ภิรมย์ลาภา,
อรพินธุ์ คุณธรรมนिति, ปริญญา จรุงโรจน์ และ ณัฐพันธ์ ดู่ซึ่ง

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

**Wanwipha Tailangka, Nirun Piromlapa,
Orapin Kunathamnithi, Parinya Charunrochana and Natthaphan Dukhueng**
North Bangkok University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: wanwipha@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

ความปลอดภัยทางถนนเป็นสถานการณ์ที่สำคัญของประเทศ สร้างความท้าทายด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากจากการสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ และเกิดความไม่เสมอภาคทางสังคมหลายประการ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อบรรเทาปัญหา การวิจัยนี้จึงมีตั้งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความปลอดภัยทางถนน และนำเสนอแนวทางการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการความปลอดภัยทางถนน พื้นที่ตำบลบึงยี่โถ อำเภอบึงบูรพ์ จังหวัดปทุมธานี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและการนำไปปฏิบัติ รวมถึงผู้ที่มีประสบการณ์และนักวิชาการ จำนวนรวม 19 คน โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการวิเคราะห์แบบอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า

ลักษณะทางกายภาพของถนนในพื้นที่บางส่วนไม่สมบูรณ์ มีการก่อสร้างถนนหลายจุด อาจเป็นส่วนความไม่ปลอดภัยทางถนนได้ และปัญหาสำคัญที่พบคือประตืด คนไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร ฝ่าฝืนสัญญาณหรือป้ายห้าม พฤติกรรมเหล่านี้เป็นต้นเหตุสำคัญของปัญหาการจัดการความปลอดภัยทางถนน สำหรับแนวทางการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการความปลอดภัยทางถนน ประกอบด้วย 1) ด้านการริเริ่มความร่วมมือคือ สร้างความตระหนักให้ชุมชนท้องถิ่นเป็นตัวแปรสำคัญของความสำเร็จในการจัดการความปลอดภัยทางถนน 2) ด้านตัวแสดงคือ การขับเคลื่อนแบบไม่เป็นทางการร่วมกันจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ต้องอาศัยคำสั่งของภาคีเครือข่าย 3) ด้านการแสดงบทบาทคือ การมีคณะทำงานที่มาจาก การสร้างทีมตามคำสั่งจังหวัดและนำเข้าสู่การประชุมอย่างเป็นระบบ 4) ด้านโครงสร้างการทำงานคือ ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็น

* วันที่รับบทความ : 3 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่แก้ไขบทความ 5 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 6 กุมภาพันธ์ 2567

ประธานศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัดและมีการตั้งคณะอนุกรรมการภาคีเครือข่ายในการทำงาน 5) ด้านการตัดสินใจคือ การสร้างความตระหนักให้ชุมชนเพื่อนำสู่ฉันทามติวัฒนธรรมความปลอดภัย และ 6) ด้านเป้าหมายของการทำงานร่วมกันคือ การเพิ่มจำนวนภาคีเครือข่ายเพื่อขับเคลื่อนการทำงานแบบบูรณาการ

คำสำคัญ: การจัดการเครือข่ายความร่วมมือ; การจัดการความปลอดภัย; ความปลอดภัยทางถนน

Abstracts

Road safety which was an important problem in many countries was the challenging situation for enormous economic and social. This was due to the loss of human resources and a variety of societal inequities. However, it was essential to support collaboration from departments in order to reduce the problems. This research aimed to study the condition and problems of road safety management and presented the guidelines for collaborative network management for road safety management: Bueng Yitho subdistrict Area, Thanyaburi district, Pathum Thani province. Data was collected from the key informants who had the crucial role to play in terms of policy formulation and policy implementation. The expert and academic person were in total of 19 people by using in-depth interviews and analytic induction.

Physical properties of some incomplete roads had road construction in a variety of places, it may be a part of road insecurity. And the main problem found is the issue people not following traffic rules violating a signal or prohibition sign. These behaviors are the main cause of road safety management problems. Guidelines of the managing collaborative networks for road safety management were as the following.

1) Initiating cooperation aspect raising awareness among local communities is an important determinant of success in road safety management.

2) Actor aspect that informal mobilization together leads to a relationship that does not require orders from network partners.

3) Playing roles would use the performance is having a working group created from team building according to provincial orders and bringing them into systematic meetings.

4) Work construction should have the provincial governor is chairman of the provincial road safety administration center and has established a sub-committee of network partners to work.

5) Decision making would use a raising community awareness to lead to consensus on a safety culture.

6) The goal of collaborative work must be together is increasing the number of network partners to drive multilateral work.

Keywords: Collaborative network management; Safety management; Road safety

บทนำ

จากรายงานขององค์การอนามัยโลกพบว่า สถานการณ์ปัญหาอุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย ยังมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุที่มีความรุนแรงเพิ่มสูงขึ้น โดยอัตราการเสียชีวิตอยู่ที่ 38.1, 36.2, และ 32.7 คนต่อประชากรแสนคน ในปี 2013, 2015 และ 2018 ตามลำดับ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลปีใหม่และสงกรานต์ ที่มีอัตราการเสียชีวิตจากการใช้รถจักรยานยนต์ 72.8 ต่อแสนประชากร สูงเป็นอันดับ 2 ของโลก และเป็นอันดับ 1 ของเอเชีย จากข้อมูลความสูญเสียนี้ทำให้ความปลอดภัยทางถนนเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศ ซึ่งภาครัฐมีเป้าหมายลดอัตราการตายจากอุบัติเหตุทางถนนของคนไทยในปี พ.ศ. 2573 กำหนดให้มีการลดการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนให้เหลือ 12 คน ต่อประชากรแสนคน ภายในปี พ.ศ. 2570 (วิวัฒน์ ศีตมโนชญ์, 2564 : 80-92) เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุและปัจจัยของความไม่ปลอดภัยบนท้องถนนดังกล่าว สาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุและความไม่ปลอดภัยบนท้องถนนมี 3 ประการ คือ คน ยานพาหนะ ถนน และสภาพแวดล้อม ซึ่งการสูญเสียไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 เกิดจากการใช้รถจักรยานยนต์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2563) ที่ได้กล่าวว่า มาตรการด้านความปลอดภัยทางถนนในประเทศไทยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาในส่วนที่ไม่ปลอดภัย ยังไม่นิยมการป้องกันปัญหาเชิงรุก เพื่อให้เกิดระบบความปลอดภัย อันจะเป็นการพัฒนากระบวนการความปลอดภัยอย่างยั่งยืน ให้ระบบการจราจรมีความสมดุล สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีประเด็นเรื่องการขาดข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) เนื่องจากการดำเนินมาตรการเป็นแบบระบบ Top-down ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และขาดข้อมูลป้อนกลับในการปรับปรุงการดำเนินงานตามมาตรการต่างๆ

สำหรับพื้นที่ตำบลบึงอีไถ อำเภोधัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นพื้นที่ชุมชนหนาแน่น โดยเฉพาะพื้นที่โรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีจำนวนมากถึง 36 แห่ง มีพนักงานในโรงงาน ไม่น้อยกว่า 10,000 คน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาทางสถิติพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2565 บริเวณโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนใกล้เคียง เกิดอุบัติเหตุทางถนนในพื้นที่ตำบลบึงอีไถ จำนวนอุบัติเหตุ 31 ครั้ง มีผู้บาดเจ็บ (admit) จำนวน 25 ราย มีผู้เสียชีวิต จำนวน 5 ราย และเป็นอำเภอที่มีผู้เสียชีวิตสูงสุดในจำนวน 7 อำเภอของจังหวัดปทุมธานี และยานพาหนะที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ รถจักรยานยนต์ ประเภทถนนที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ ถนนใน ถนนกรมทางหลวง และถนนในเทศบาลหรือหมู่บ้าน ช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ เวลา 12.01 -16.00 น. สาเหตุการเกิดสูงสุด ได้แก่ ขับรถเร็วเกินกำหนด และช่วงอายุที่เกิดอุบัติเหตุสูงสุด ได้แก่ อายุ 20 - 24 ปี ซึ่งข้อมูลสถิติในแทบทุกด้านสูงกว่าปี พ.ศ. 2563 - 2564 (สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปทุมธานี, 2566)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าการขับเคลื่อนเครือข่ายความร่วมมือในการดูแลพื้นที่ตำบลบึงอีไถ จะสามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการปัญหาอุบัติเหตุทางถนนในระดับพื้นที่ ซึ่งเป็นการใช้พื้นที่เป็นฐาน ให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้การมีส่วนร่วมจากเครือข่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงอาสาสมัครต่างๆ เพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพจากการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนน และนำปัญหา

นั้นมาสร้างมาตรการแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านการจัดการด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อมที่เป็นความเสี่ยง ยานพาหนะเสี่ยง รวมถึงพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ โดยการนำสู่ข้อตกลงร่วมของชุมชน หน่วยงาน ในการขับเคลื่อนงานความปลอดภัยบนท้องถนน ทั้งในด้านการส่งเสริมข้อมูลสถานการณ์และการจัดทำแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการบูรณาการเป้าหมายหรือทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ร่วมกัน ภายใต้ความเป็นเจ้าของและภาวะการณ้นำร่วมกัน เพื่อเชื่อมโยงภาคีสนับสนุนทั้งในและนอกพื้นที่ อันนำมาซึ่งการลดอัตราการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน ในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับภาคีเครือข่ายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้เพื่อ

1. ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการความปลอดภัยทางถนน พื้นที่ตำบลบึงยี่โถ อำเภอดงหลวง จังหวัดพทุมธานี
2. นำเสนอแนวทางการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการความปลอดภัยทางถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ อำเภอดงหลวง จังหวัดพทุมธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาบริบทของการจัดการความปลอดภัยทางถนน และค้นหาแนวทางการยกระดับศักยภาพ โดยมีขอบเขตครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

1. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการความปลอดภัยทางถนน และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษา โดยการเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีลักษณะที่เป็นแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จะไม่มีข้อกำหนดตายตัว ดังที่ ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2553) ได้กล่าวว่า จำนวนของผู้เชี่ยวชาญว่า ถ้ามีผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 17 คนขึ้นไปนั้น ไม่ใช่เกณฑ์มาตรฐาน แต่อย่างไรก็พอที่จะนำมาใช้อ้างอิงได้ การวิจัยครั้งนี้จึงใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน จาก 6 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1.1 กลุ่มผู้บริหารระดับจังหวัดพทุมธานี จำนวน 2 คน
- 1.2 กลุ่มนักวิชาการ จากมหาวิทยาลัยในพื้นที่ โดยคณาจารย์ที่มีผลงานทางวิชาการด้านการจัดการความปลอดภัย จำนวน 4 คน
- 1.3 กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจ ประจำสถานีตำรวจพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ อำเภอดงหลวง จังหวัดพทุมธานี และดูแลด้านงานจราจร จำนวน 6 คน

1.4. กลุ่มผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ อำเภอดงเจริญ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 2 คน

1.5. กลุ่มเจ้าหน้าที่ อพปร. สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ อำเภอดงเจริญ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 3 คน

1.6. กลุ่มเจ้าหน้าที่แขวงทางหลวงปทุมธานี หมวดทางหลวงรังสิต จำนวน 2 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงสร้างการวิจัย เป็นการวิเคราะห์บริบทข้อมูลแบบรอบด้านเพื่อกำหนดการวิจัยอย่างเป็นระบบ โดยการขอคำแนะนำความเห็นในการจัดทำโครงสร้างจากผู้เชี่ยวชาญ และนำมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาองค์ประกอบและพัฒนาเครื่องมือ เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์กำหนดขอบข่ายเพื่อสร้างและพัฒนาเครื่องมือ นำไปทดลองใช้ ปรับปรุงคุณภาพ สร้างเป็นข้อคำถามการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์องค์ประกอบของแนวทาง โดยเป็นขั้นตอนของการสกัดและสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อผู้วิจัยจะทำการแปลผลเพื่อแสวงหาแนวทางการพัฒนาต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนาแนวทางการจัดการความปลอดภัย เป็นขั้นตอนของการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยมีผู้เชี่ยวชาญในชุดเดิมจากขั้นตอนที่ 1 หรือผู้แทน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลการจัดการความปลอดภัย เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องครอบคลุม (Accuracy Standards) ความเหมาะสม (Propriety Standards) ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) จากนั้นจึงทำการรวบรวมข้อมูลและสรุปผล ในประเด็นความถูกต้อง ครอบคลุม ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทาง รวมถึงข้อคิดเห็นอื่น ๆ และสรุปผลประกอบรายงานการวิจัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อทำความเข้าใจในเชิงลึกและมุ่งหาคำอธิบาย (Explanatory) โดยกำหนดโครงสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ที่มีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (open-ended questions) โดยใช้ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ในเชิงลึก เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและผลการวิจัย (Dierkes & Antal, 1986) ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 8 ข้อ ที่มีความเกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบัน สถานการณ์ปัญหา และประเด็นการจัดการความร่วมมือเพื่อความปลอดภัยทางพื้นที่ตำบลบึงยี่โถที่กำลังปฏิบัติของหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติที่ดีในอนาคต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแนวคิด การประสานความร่วมมือสาธารณะ (Collaborative Governance) ของ นัฏฐิติพิชญ์ ชัยฉกรรจ (2560 : 4-13) มาเป็นแนวทางในการวิจัย โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) การเริ่มความร่วมมือ ที่หน่วยงานองค์กรภาครัฐเป็นผู้ริเริ่มการทำงานกับภาคส่วนอื่น 2) ตัวแสดง คือตัวแสดงภาครัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่ภาครัฐที่มีฐานะเป็นภาคี ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารงาน ภารกิจ 3) การแสดงบทบาท คือการแสดงการตัดสินใจร่วมกันกับตัวแสดงของภาครัฐได้โดยตรง ไม่ใช่เพียงการให้ข้อคิดเห็น 4) โครงสร้างการทำงาน คือโครงสร้างอย่างเป็นทางการที่ทำให้ทุกฝ่ายเข้ามาแสดงบทบาท ร่วมกันภายใต้โครงสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นทางการนั้น และ 5) การตัดสินใจ ที่ต้องมีจุดมุ่งหมายให้ทุกฝ่ายเข้ามาตัดสินใจร่วมกันบนฐานของการหาทางออกที่สะท้อนฉันทามติของทุกฝ่าย และ 6) เป้าหมายของการทำงาน ร่วมกัน ต้องเป็นการร่วมมือทำงานที่มุ่งขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะหรือการบริหารภารกิจของภาครัฐเป็น สำคัญ

ผลการวิจัย

จากการสังเคราะห์ข้อมูลผลการสัมภาษณ์ที่มีความซ้ำของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกกลุ่ม สามารถนำเสนอ ผลการวิจัยดังนี้

1. สถานการณ์ความปลอดภัยบนท้องถนนในปัจจุบันพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ทำการ ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อทุกชนิด เพื่อให้ประชาชนรับทราบเกี่ยวกับสถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลวันหยุดติดต่อกัน ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลผู้ที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ผู้บาดเจ็บ รวมถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อให้ประชาชนเกิดความตระหนักถึงวัฒนธรรมความปลอดภัย เพื่อลด ปัจจัยเสี่ยงและป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น โดยมีวิธีปฏิบัติที่หลากหลาย เช่น การร่วมกันตั้งจุดบริการ ประชาชน จุดตรวจร่วม ในช่วงเทศกาลวันหยุดต่อเนื่อง ตามจำนวนจุดเสี่ยงของพื้นที่ การให้และรับการ สนับสนุนการจัดกิจกรรมรณรงค์ความปลอดภัยบนท้องถนน การสนับสนุนอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานด้าน ความปลอดภัยบนท้องถนน เช่น กรวยยางจราจร เสื้อสะท้อนแสง ป้ายไฟสามเหลี่ยม จากภาคเอกชน สสส. หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อจำกัดบางประการกรณีถนนบางเส้นทางในพื้นที่ที่มีความไม่ สมบูรณ์ เนื่องจากกำลังมีการก่อสร้างหรือปรับปรุง ซึ่งประเด็นนี้เป็นส่วนหนึ่งของความปลอดภัยทางถนน เช่นกัน

2. ปัญหาที่พบในการจัดการเพื่อความปลอดภัยบนท้องถนนในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

อุบัติเหตุที่เกิดขึ้นสาเหตุส่วนใหญ่มาจากคนไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร ฝ่าฝืนสัญญาณหรือป้ายห้าม และกฎกติกาที่ได้กำหนดไว้ มีความประมาทเลินเล่อ ขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้บริหารในพื้นที่ได้ทำงานเชิง

รุกเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามเมื่อมีคนเสียชีวิต จะมีการเรียกประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อหาสาเหตุและมาตรการแก้ไขอย่างรวดเร็ว โดยอาศัยแนวคิดกระบวนการแก้ไขจุดเสี่ยง ว่าด้วยการบ่งชี้จุดหรือบริเวณอันตรายและการตรวจสอบสถานที่ เพื่อหาปัจจัยเสริม ป้องกันแก้ไข และลดการเกิดอุบัติเหตุในอนาคต

3. การริเริ่มความร่วมมือจากหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

ชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนงานการจัดการความปลอดภัยทางถนน เพราะชุมชนคือผู้ได้รับประโยชน์และได้รับความเสียหายโดยตรงเมื่อเกิดความปลอดภัย ศักยภาพชุมชนท้องถิ่นในการจัดการอุบัติเหตุจราจรสามารถทำได้ด้วยตัวเองในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการจัดการโครงสร้างและระบบของท้องถิ่น เช่น หมู่บ้านต้นแบบความปลอดภัยทางถนน เป็นต้น เพราะการจัดการคนในชุมชนท้องถิ่นให้ตระหนัก มีวินัย และมีส่วนร่วม ในการสร้างความปลอดภัยทางถนน มีวินัยจราจรนั้น ต้องเริ่มต้นจากการปรับพฤติกรรมการขับขึ้นนั่นเอง รวมถึงการจัดการถนนและสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัยต่อการขับขี่ การจัดการจุดเสี่ยงและปรับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ให้เอื้อต่อความปลอดภัย การจัดการยานพาหนะให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน และเกิดความปลอดภัยขณะขับขี่ รวมถึงการทำประกันภัยเพื่อประโยชน์ในการชดเชยเยียวยาหากประสบเหตุ ประเด็นเหล่านี้คือจุดเริ่มต้นของแนวทางการจัดการความปลอดภัยทางถนนทั้งสิ้น

4. หน่วยงานเจ้าภาพในการจัดการความปลอดภัยบนท้องถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

ในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถมีการจัดตั้งคณะทำงานในระดับท้องถิ่นเพื่อร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุทางถนนอย่างเป็นระบบ โดยการคณะทำงานจะมีการประชุมพูดคุย แบบไม่เป็นทางการร่วมกันจนเกิดความสัมพันธ์ที่ไม่ต้องอาศัยคำสั่ง และขับเคลื่อนงานร่วมกับเครือข่ายอื่นๆ ที่มีในพื้นที่ เชื่อมโยงสู่อำเภอและท้องถิ่น มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกำกับติดตามกลับไปกลับมาระหว่างกัน ซึ่งในเบื้องต้นจะเกิดการขับเคลื่อนงานระดับอำเภอและเชื่อมโยงสู่การดำเนินงานในระดับท้องถิ่น เพื่อให้คนที่ประสบปัญหาโดยตรงตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาอุบัติเหตุ และลุกขึ้นมาจัดการตนเองร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการทำรูปแบบนี้มีความจำเป็นการสร้างคนทำงานที่มีความสุข มีใจแบบเดียวกันในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน จะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเฉพาะ ภาคสื่อมวลชน สื่อออนไลน์ กู้ชีพ กู้ภัย มูลนิธิภาคเอกชน เครือข่ายงดเหล้า เครือข่ายเมาไม่ขับ จิตอาสาในพื้นที่ แกนนำชุมชน อสม. เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการจัดการความปลอดภัยทางถนน

5. การตัดสินใจในกิจกรรมหรือโครงการจัดการความปลอดภัยบนท้องถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

ในภาคปฏิบัติเพื่อการจัดการความปลอดภัยทางถนนนั้น มีคณะทำงานที่มาจากการสร้างทีม ตามคำสั่งจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มอบนโยบาย และมีทีมหลักดำเนินนโยบายตามแผนงานประจำปี และมีเป้าหมายชัดเจน ผู้บริหารระดับสูงให้ความสำคัญ ดังนั้นการตัดสินใจจัดทำภารกิจใดหรือสามารถตรวจสอบได้ทั้งข้อมูลผู้เสียชีวิต และการบาดเจ็บร่วมกับการสอบสวนเหตุกรณีอุบัติเหตุ เพื่อเสนอเข้าสู่การ

ประชุม ศปถ.จังหวัดปทุมธานี ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อนำไปสู่แนวทางการจัดการความปลอดภัย โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเฉพาะเรื่อง จะนำข้อมูลเข้าสู่การประชุม ศปถ.อำเภอ และ ศปถ. ท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงานที่ระบุไว้

6. โครงสร้างการทำงานอย่างเป็นทางการของการจัดการความปลอดภัยบนท้องถนนในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

โดยภาพรวมแล้วผู้ว่าราชการจังหวัดจะเป็นประธานศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน จังหวัด และมีการตั้งคณะกรรมการภาคีเครือข่ายในการทำงาน มีนายอำเภอ ปลัดอำเภอเป็นผู้นำคนสำคัญในการขับเคลื่อน สำหรับระดับท้องถิ่นมีนายกและปลัด อปท. เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงาน ร่วมกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในระดับตำบล นอกจากนี้ในระดับอำเภอจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นแกนนำในการดำเนินงาน ผ่านคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอของกระทรวงสาธารณสุข และในระดับท้องถิ่นมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมระหว่าง อปท. และแกนนำชุมชน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปรากฏการณ์การเกิดเหตุในพื้นที่ เพื่อนำไปใช้ในการวางมาตรการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตามลำดับความเสี่ยงต่อไป

7. การตัดสินใจหรือฉันทามติในการทำโครงการจัดการความปลอดภัยบนท้องถนนในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

หัวใจสำคัญของฉันทามติในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ เพื่อบรรลุเป้าหมายการขับเคลื่อนงานความปลอดภัยทางถนนนั้น คือการที่จะต้องทำให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความตระหนักถึงปัจจัยการเกิดอุบัติเหตุ มีความรู้ มีวินัยจราจร ปรับพฤติกรรมจราจรขับขี่ให้มีความปลอดภัย จนเกิดเป็นจิตสำนึกของชุมชนท้องถิ่นเอง ถือเป็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการอุบัติเหตุทางถนนด้วยตัวเอง เกิดเป็นกลไกการจัดการอุบัติเหตุของชุมชนที่เข้มแข็งร่วมกันและเกิดเป็นความยั่งยืน ผ่านหน่วยงานภาคีเครือข่ายแต่ละภาคส่วนในพื้นที่ เช่น มาตรการโรงเรียนความปลอดภัยทางถนน เป็นมาตรการการจัดการความปลอดภัยร่วมกับเครือข่ายสถานศึกษาในพื้นที่ และในทางอ้อมเป็นการสอนเยาวชนด้านกฎหมายจราจร การขับขี่ที่ปลอดภัย การมีจิตอาสาจราจรอีกด้วย หรือเมื่อชุมชนมองเห็นว่ามีการเกิดอุบัติเหตุรถชนท้ายรถบรรทุกจอดตามไหล่ทางบ่อยครั้ง จึงมีแนวคิดให้ท้องถิ่นจัดสรรพื้นที่จุดจอดปลอดภัยขึ้นในพื้นที่ กล่าวโดยสรุปคือการตัดสินใจหรือฉันทามติต่างๆ ของการจัดการความปลอดภัยทางถนน มาจากความตระหนักในผลของความปลอดภัยของชุมชนในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถเป็นหลัก

8. การบรรลุเป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ของปลอดภัยบนท้องถนนในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

เป้าหมายหรือตัวบ่งชี้ความปลอดภัยคืออัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นศูนย์ เพราะหนึ่งชีวิตก็ไม่ควรเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามประเด็นนี้กลับสวนทางกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในพื้นที่ ความหนาแน่นบนท้องถนน รวมถึงการเป็นทางผ่านของคนนอกพื้นที่มากยิ่งขึ้น ดังนั้นตัวบ่งชี้จึงอาจแสดงได้ด้วยการมีภาคีเครือข่ายการทำงานที่มีความชัดเจนมากขึ้น เพราะภาคีเครือข่ายคือปัจจัยสำคัญมาก ที่ทำให้การ

ขับเคลื่อนงานความปลอดภัยทางถนนประสบความสำเร็จ เนื่องจากงานอุบัติเหตุจราจรเกี่ยวข้องกับหน่วยงานจำนวนมาก โดยแต่ละหน่วยงานมีความเชี่ยวชาญเฉพาะศาสตร์ที่สามารถนำความรู้มาร่วมด้วยช่วยกันขับเคลื่อนงาน อันจะนำไปสู่แนวทางการจัดการความปลอดภัยทางถนนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การขับเคลื่อนการทำงานของปฏิบัติการณ์ทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับท้องถิ่นต้องเน้นสร้างจุดจัดการที่ลดระยะเวลาในการขับเคลื่อนงาน โดยตัดหรือลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น หรือทำให้เกิดความล่าช้าออกไปเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองการทำงาน ตามสถานการณ์และนโยบายได้อย่างทันท่วงที ซึ่งการขับเคลื่อนการทำงานต้องมุ่งเน้นไปถึงระดับชุมชนท้องถิ่น ดึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ลุกขึ้นมาตระหนักรู้และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของปัญหา ที่ก่อให้เกิดการดูแลและเฝ้าระวังร่วมกันของคนในชุมชน เพื่อลดภาระงานของหน่วยงานที่จะสามารถนำกำลังคนและทรัพยากร ไปจัดการปัญหาที่ใหญ่ขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สโรชพันธ์ สุภาวรรณ (2562 : 71-83) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในกลไกการจัดการความปลอดภัยทางถนนของคณะทำงานระดับอำเภอในพื้นที่ 4 จังหวัดน่าน และพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงานด้านอุบัติเหตุแตกต่างกัน จะมีความแตกต่างในการมีส่วนร่วมด้านการขับเคลื่อนกลไกการจัดการความปลอดภัยทางถนน ดังนั้นการสร้างภาคีเครือข่ายเพิ่มขึ้น อย่างหลากหลายไม่ยึดติดอยู่กับข้อจำกัดหรือปัญหาของการทำงาน จะเป็นการเปิดโอกาสให้มีเครือข่ายที่มีจิตใต้สำนึกเพิ่มมากขึ้นและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ นิจวัฒนา (2565) ที่ได้ทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการป้องกันอุบัติเหตุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: แบบบูรณาการเชิงพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต และพบว่าระบบการป้องกันอุบัติเหตุจากการมีส่วนร่วมของชุมชน จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย 1) การสร้างกลไกคนทำงานหลัก 2) การพัฒนาระบบข้อมูลชุมชน 3) การกำหนดเป้าหมายและวางแผนปฏิบัติการ 4) การปฏิบัติตามแผน และ 5) การประเมินผล ผลจากการนำระบบที่พัฒนาไปใช้พบว่า ท้องถิ่นมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานในด้านการปรับปรุงวิศวกรรมจราจร และส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในชุมชน และมีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุลดลง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ระบบการป้องกันอุบัติเหตุจากการมีส่วนร่วมของชุมชนที่พัฒนาขึ้น สามารถผลักดันให้ท้องถิ่นมีการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุและลดอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนลงได้ ดังนั้นการก้าวข้ามข้อจำกัด ในการทำงานร่วมกัน ดึงจุดเด่นของการทำงานในแต่ละหน่วยยกระดับ และเสริมกลไกการทำงาน โดยต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วม ตลอดจนต้องมีการกำหนดยุทธศาสตร์และประเด็น การขับเคลื่อนงานให้ชัด ทั้งในระดับกลไกจังหวัดและระดับผู้ปฏิบัติงานของส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้การให้ความสำคัญกับการบูรณาการข้อมูลร่วมกัน ที่มาจากต่างหน่วยงานต้องมีการนำข้อมูลมาจัดระบบและวิเคราะห์ร่วมกัน อันนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมและกำหนดแนวทางการแก้ไขร่วมกันได้อย่างเหมาะสมต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

การจัดการความปลอดภัยทางถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ มีจุดการทำงานร่วมกันเชิงพื้นที่ โดยสามารถแสดงเป็นภาพประกอบได้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แนวทางการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการความปลอดภัยทางถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ

จากภาพอธิบายได้ว่าจุดการทำงานร่วมกันเชิงพื้นที่ ในการจัดการเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการจัดการความปลอดภัยทางถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ ต้องเริ่มต้นจากการค้นหาและเพิ่มเครือข่ายที่มีพลังศรัทธา มาเป็นทีมเลขาในขณะทำงาน ซึ่งมาจากทั้งในภาคส่วนของชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ จากนั้นเมื่อมีเหตุทุกหน่วยที่เกี่ยวข้องต้องลงพื้นที่ สอบสวนเหตุและกำหนดเป้าหมายการจัดการหน่วยของตน จากนั้นนำผลที่ได้ในแต่ละช่วงเวลามาจัดเวทีประชาคมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และทำการกำหนดกติกาการอยู่ร่วมกันในชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักถึงถึงพฤติกรรมความปลอดภัย และให้ชุมชนดูแลกันเอง ขณะที่แต่ละหน่วยก็แก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องและจริงจังตามบริบทของเหตุการณ์และพื้นที่ เช่น การกำหนดพื้นที่เสี่ยง การตั้งด่านชุมชน การสร้างกระแสความปลอดภัยการใช้รถใช้ถนนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องให้ความสำคัญและใกล้ชิดกับกลุ่มสื่อ ทั้งสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ เพื่อเป็นช่องทางในการรับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็วและระงับเหตุได้ทันเวลา ที่สำคัญกลุ่มผู้มีใจศรัทธา คือ ภาคิเครือข่ายคนสำคัญในการจัดการความปลอดภัยทางถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ คือ กลุ่มกู้ชีพ กู้ภัย มุลนิธิ

เอกชน เครือข่ายงดเหล้า เครือข่ายเมาไม่ขับ จิตอาสาสาธารณะ แกนนำชุมชน อสม. เป็นต้น กลุ่มเหล่านี้จะเป็นเครือข่ายที่สำคัญอย่างมากในการจัดการความปลอดภัยทางถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถให้บรรลุความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ เป็นเจ้าภาพสำคัญในการแสวงหาเครือข่ายความร่วมมือเข้ามาร่วมเป็นภาคีขับเคลื่อนให้มีจำนวนมากขึ้น
2. ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนจังหวัด จัดอบรมขยายความรู้งานอุบัติเหตุจราจรให้เครือข่ายกลุ่มต่างๆ ในชุมชนได้รับรู้และมีความเข้าใจที่ตรงกันอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้นำชุมชนท้องถิ่นสร้างธรรมนูญชุมชนร่วมกัน จัดสรรงบประมาณนอกองค์กรมาใช้ในการหนุนเสริมการทำงาน เช่น กองทุนหมู่บ้าน ประชาคมหมู่บ้าน หรือผ้าป่าชุมชน เป็นต้น
4. ในการประชุมทุกระดับในพื้นที่ควรมีการติดตามประเมินผล โดยมีการนำข้อมูลสถานการณ์อุบัติเหตุจราจร มาวิเคราะห์ให้ชุมชนรับรู้อย่างสม่ำเสมอ
5. จัดเวทีให้กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น กลุ่มกู้ชีพ กู้ภัย มูลนิธิเอกชน เครือข่ายงดเหล้า เครือข่ายเมาไม่ขับ จิตอาสาสาธารณะ แกนนำชุมชน หรือ กลุ่ม อสม. ซึ่งเป็นผู้มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการความปลอดภัยทางถนนพื้นที่ตำบลบึงยี่โถ ได้มีโอกาสพบปะพูดคุยแบบไม่เป็นทางการเพิ่มมากขึ้น อาจใช้วิธีดำเนินการผ่านระบบออนไลน์ได้

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ นิจวัฒนา. (2565). *การพัฒนากระบวนการป้องกันอุบัติเหตุโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: แบบบูรณาการเชิงพื้นที่ กรณีศึกษาจังหวัดภูเก็ต*. รายงานการวิจัย โดยทุนสนับสนุนสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
- ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ. (2560). *การจัดการปกครองแบบประสานความร่วมมือ (collaborative governance) : แนวคิด วรรณกรรมคัตสรร และคำสำคัญ*, Veridian E-Journal, Silpakorn University. 10 (3), 4-13..
- ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ. 2563) *การขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) : กรณีศึกษาการใช้แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มเยาวชนคนไทยเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยทางถนน*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). *การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนสามัญปิซิเนสเซอร์แอนด์ดี.

- วิวัฒน์ ศีตมโนชญ์. (2564). การพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วม โดยอาศัยทรัพยากรและศักยภาพในพื้นที่ จังหวัดภูเก็ต. วารสารวิชาการสาธารณสุข. 23 (4), 80-92.
- สโรชพันธุ์ สุภาวรรณ. (2562). การมีส่วนร่วมในกลไกการจัดการความปลอดภัยทางถนนของคณะทำงานระดับอำเภอในพื้นที่ 4 จังหวัดน่าน. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 6 (1), 71-83.
- สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดปทุมธานี. (2566). ออนไลน์. สืบค้นเมื่อ 5 ธันวาคม 2566.
แหล่งที่มา: <https://pathumpao.go.th/public/list/data/index/menu/1618>